

PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY

**Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia
im. I. J. Paderewskiego
w Olecku**

Rok szkolny 2023/2024

SPIS TREŚCI:

PODSTAWY OGÓLNE PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO.....	3
I. PREAMBUŁA	3
II. PODSTAWY PRAWNE.....	3
III. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY I ŚRODOWISKA LOKALNEGO	5
IV. MISJA I WIZJA SZKOŁY MUZYCZNEJ.....	5
V. SYLWETKA ABSOLWENTA SZKOŁY	6
VI. WARTOŚCI WAŻNE DLA SPOŁECZNOŚCI SZKOLNEJ.....	7
VII. POWINNOŚCI WYCHOWAWCZE PRACOWNIKÓW PEDAGOGICZNYCH I NIEPEDAGOGICZNYCH.....	7
VIII. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO.....	9
IX. UCZESTNICY I REALIZATORZY PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO	10
PLAN WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY NA ROK SZKOLNY 2023/2024	10
I. WNIOSKI Z EWALUACJI PROGRAMU Z POPRZEDNIEGO ROKU SZKOLNEGO	10
II. PRIORYTETY WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNE CEA na rok szkolny 2023/2024	11
III. DIAGNOZA AKTUALNYCH POTRZEB I ZAGROŻEŃ SZKOŁY	11
IV. WYNIKAJĄCE Z DOKONANEJ DIAGNOZY CELE OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE PLANU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO NA ROK SZKOLNY 2023/2024 ..	15
V. HARMONOGRAM ZADAŃ DO REALIZACJI W ROKU SZKOLNYM 2023/2024.....	16
VI. PLAN EWALUACJI PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO	23
VII. LITERATURA PRZEDMIOTU	23

CZĘŚĆ PIERWSZA

PODSTAWY OGÓLNE PROGRAMU WYCHOWAWCZO- PROFILAKTYCZNEGO

I. PREAMBUŁA

Naukę w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia im. Ignacego Jana Paderewskiego w Olecku rozpoczynają i kontynuują dzieci i młodzież w wieku 7-16 lat. Jest to przedział wiekowy, w którym uczniowie przechodzą przez najbardziej złożony okres w rozwoju człowieka.

Wychowanie to proces wspomagania człowieka w rozwoju, ukierunkowany na osiągnięcie pełni dojrzałości fizycznej, psychicznej, społecznej i duchowej.

Profilaktyka to proces uczenia człowieka radzenia sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu. Profilaktyka to również umiejętność ograniczenia, likwidowania czynników blokujących i zaburzających zdrowe życie. Profilaktyka winna wspomagać proces wychowania. Wychowanie tworzy integralną całość z wiedzą i kreowaniem umiejętności, poprzez które formuje się osobowość młodego człowieka.

Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły dotyczy wielu dziedzin życia. Jego celem jest kształtowanie postaw zdrowego i bezpiecznego stylu życia bez stosowania agresji i używek, wskazywanie wzorów zachowania, jak również zapobiegania sytuacjom i zachowaniom ryzykownym. Program wskazuje na budowanie porozumienia szkoła – dom - środowisko, ich wspólnej aktywności wychowawczej i partnerstwa w podejmowaniu działań i decyzji wychowawczych i profilaktycznych. Chcemy, aby nasza szkoła była bezpieczna, panował w niej klimat sprzyjający pracy i rozwojowi uczniów i nauczycieli. Dążymy do tego, aby nasi uczniowie byli kulturalni, odpowiedzialni, komunikatywni, kreatywni i empatyczni.

Szczególnym zadaniem Szkoły jest wspieranie rodzin w procesie rozwoju dzieci.

Podstawowym warunkiem prawidłowej realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego jest odpowiednia kadra pedagogiczna działająca w ścisłej współpracy z rodzicami.

W naszej szkole odbywają się zajęcia indywidualne i grupowe. Najbliższy kontakt z uczniem ma nauczyciel instrumentu głównego. W procesie nauki muzyki staje się dla ucznia autorytetem, przewodnikiem, który umożliwia mu harmonijny rozwój muzyczny, a przez to rozwój osobowości. Nauczyciele przedmiotów ogólnomuzycznych kształtują postawy uczniów w zakresie relacji społecznych takich jak: koleżeństwo, współdziałanie grupowe, wzajemna pomoc, szczególnie okazywana przez zdolniejszych uczniów uczniom mającym trudności w nauce.

II. PODSTAWY PRAWNE

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483).
2. Konwencja o Prawach Dziecka (Dz.U. z 1991r., nr 120, poz. 526).
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016r. Prawo Oświatowe (Dz.U. z 2017r., poz. 59 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz.U. z 1991r., nr 95, poz. 425 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982r. - Karta Nauczyciela (Dz.U. z 1982r., nr 3, poz. 19 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 1995, nr 10, poz. 55 z późn. zm.).
7. Ustawa z 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 1982, nr 35, poz. 230 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2005, nr 179, poz. 1485 z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2005, nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).
10. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994r. (Dz.U. 1994, nr 111, poz. 535 z późn. zm.).
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017–2022 (Dz.U. 2017, poz. 458).
12. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2015 r., poz. 1249 z późn. zm.).
13. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego (Dz.U. z 2019 r., poz. 1637 z późn. zm.).
14. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2019r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1247 z późn. zm.).
15. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 października 2017r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne (Dz.U. z 2017r., poz. 2058).
16. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017r., poz. 1591 z późn. zm.).
17. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2017r., poz. 1578 z późn. zm.).
18. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1743).
19. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 listopada 2014r. w sprawie ramowych statutów publicznych szkół i placówek artystycznych (Dz.U. z 2014r., poz. 1646).
20. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003, nr 6, poz. 69 z późn. zm.).

21. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 sierpnia 2016r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne szkoły i placówki artystyczne dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. 2016, poz. 1375).
22. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245)

III. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY I ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Ignacego Jana Paderewskiego w Olecku zwana dalej „szkołą” jest publiczną szkołą artystyczną. Jest jednostką budżetową i nie realizuje obowiązku szkolnego. Siedzibą szkoły jest budynek mieszczący się przy ulicy 1 Maja 1 w Olecku w województwie warmińsko-mazurskim.

Szkoła używa nazwy w pełnym brzmieniu: Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Ignacego Jana Paderewskiego w Olecku. Dozwolone jest również używanie nazwy szkoły w skrócie.

Szkoła posiada logotyp, który może być używany z hasłem lub bez.

Organem prowadzącym szkołę jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego – MKiDN z siedzibą w Warszawie.

Organem sprawującym nadzór pedagogiczny jest Centrum Edukacji Artystycznej – CEA z siedzibą w Warszawie.

IV. MISJA I WIZJA SZKOŁY MUZYCZNEJ

Misja:

Muzyka kształci kulturę uczuć, zachowań i obyczajów (S. Szuman)

Wizja:

1. Nasza szkoła kształci młodego artystę w poczuciu własnej wartości, ze świadomością talentu i satysfakcji z posiadania niecodziennej umiejętności gry na instrumencie.
2. Rozwijamy osobowość poprzez pracę indywidualną z uczniem.
3. Panuje tu miła i serdeczna atmosfera oparta na przyjaźni i szacunku.

4. Kształcimy uczniów uzdolnionych muzycznie również po to, aby w przyszłości chętnie uczestniczyli w artystycznych wydarzeniach środowiska lokalnego.
5. Nasza szkoła służy integracji i staje się sposobem na życie.
6. Nasi absolwenci kontynuują naukę w szkołach muzycznych wyższego szczebla lub pozostają życzliwymi odbiorcami, a nie rzadko twórcami szeroko rozumianej sztuki.
7. Posiadamy wykwalifikowaną kadre, która ciągle doskonali swoje umiejętności pedagogiczne i artystyczne.
8. Jako placówka jesteśmy sprawni organizacyjnie, również za sprawą kompetentnej i zaangażowanej bez reszty w życie szkoły kadry.
9. Nasza szkoła jest bezpieczna – młodzież chętnie spędza tu czas, a oczekujący rodzice mogą wypić kawę lub herbatę.
10. Nasi uczniowie śpiewają w chórze, grają w orkiestrze i licznych zespołach kameralnych, które promują szkołę i jej osiągnięcia w środowisku.
11. Organizujemy wycieczki, obozy muzyczne, dyskoteki oraz koncerty dla rodziców, przez co wzrasta ich zaangażowanie w życie szkoły.
12. Jesteśmy placówką znaną, szanowaną i akceptowaną przez środowisko, otwartą na potrzeby uczniów, rodziców i nauczycieli.

V. SYLWETKA ABSOLWENTA SZKOŁY

Szkoła pragnie wykształcić i wychować ucznia, który:

- a) posiada szeroką i usystematyzowaną wiedzę,
- b) potrafi wykorzystać posiadaną wiedzę i umiejętności,
- c) szanuje dziedzictwo kulturowe swojego i innych narodów,
- d) jest wrażliwym i świadomym odbiorcą muzyki,
- e) rzetelnie wypełnia swoje obowiązki,
- f) w postępowaniu kieruje się takimi wartościami jak: szacunek dla starszych, koleżeństwo, uczciwość, obowiązkowość, systematyczność, punktualność, odpowiedzialność,
- g) jest tolerancyjny, komunikatywny, życzliwy i otwarty na potrzeby innych,
- h) przestrzega zasad kultury, etyki i prawa autorskiego,
- i) buduje relacje oparte na zaufaniu,
- j) wykazuje się w działaniu aktywną postawą,
- k) systematycznie rozwija swoje umiejętności, korzystając ze wszystkich dostępnych źródeł informacji,
- l) przewiduje skutki swoich działań,
- m) jest przygotowany do kontynuowania nauki,
- n) potrafi skutecznie radzić sobie ze stresem, w szczególności z tremą,
- o) bierze aktywny udział w życiu kulturalnym miasta, regionu i kraju,
- p) jest wolny od nałogów, dba o swoje zdrowie psychiczne i fizyczne,
- q) potrafi korzystać ze swoich praw, szanując jednocześnie prawa innych,
- r) poszukujących prawdziwych wartości - wiedza, mądrość, prawda, godność, sprawiedliwość, odwaga, piękno,

- s) godnie reprezentuje rodzinę, szkołę, ojczyznę.

VI. WARTOŚCI WAŻNE DLA SPOŁECZNOŚCI SZKOLNEJ

Wartości ważne dla społeczności Państwowej Szkoły Muzycznej I st. im. Ignacego Jana Paderewskiego w Olecku:

MIŁOŚĆ – wyrażamy poprzez szacunek, empatię, przyjaźń, życzliwość, otwartość wobec innych,

ODPOWIEDZIALNOŚĆ – rozumiemy jako rzetelność w wykonywaniu pracy, dbałość i wsparcie dla innych osób oraz troskę o wspólne dobro,

UCZCIWOŚĆ – traktujemy innych tak, jak byśmy chcieli być traktowani,

PIĘKNO – uwrażliwiamy na otaczający nas świat, by w efekcie końcowym mieć poczucie radości i spełnienia.

VII. POWINNOŚCI WYCHOWAWCZE PRACOWNIKÓW PEDAGOGICZNYCH I NIEPEDAGOGICZNYCH

ZADANIA SZKOŁY

- kreowanie osobowości młodego artysty, wprowadzenie w świat kultury,
- włączenie społeczności lokalnej w działania szkoły, głównie dzięki współpracy z rodzicami i instytucjami publicznymi,
- inicjowanie działań w celu promowania szkoły na zewnątrz.

ZADANIA PRACOWNIKÓW PEDAGOGICZNYCH

Zadaniem każdego nauczyciela jest kształcenie osobowości ucznia poprzez stwarzanie konstruktywnych sytuacji wychowawczych aby:

- uczyć systematyczności, dokładności, punktualności, tolerancji, przestrzegania obowiązujących norm, pracowitości, poszanowania mienia,
- podnosić poczucie wartości uczniów i dążyć do wypracowania przez nich umiejętności podejmowania odpowiedzialnych decyzji oraz wyznaczania sobie celów i konsekwentnego dążenia do ich realizacji,
- uczyć poprawnej komunikacji i współpracy w grupie,
- zapoznać z zasadami kultury życia codziennego,
- uczyć troski o zdrowie i bezpieczeństwo własne i innych ludzi.

Powinnością nauczyciela jest również:

- uważne słuchanie ucznia - odbieranie jego emocji i potrzeb,
- uczenie świadomego przeżywania różnych uczuć i radzenia sobie z uczuciami trudnymi,
- pobudzanie ucznia do inicjatywy i samodzielności,
- stawianie się autorytetem - mistrzem dla ucznia; tworzenie klimatu wzajemnego zaufania,

- przestrzeganie praw dziecka,
- przestrzeganie kultury słowa (formy i zwroty grzecznościowe),
- stwarzanie atmosfery radosnego oczekiwania na występ,
- dostosowanie treści nauczania do realnych możliwości uczniów,
- obserwowanie i analizowanie postępów w nauce,
- sprawiedliwe ocenianie umiejętności i wiadomości uczniów,
- utrzymywanie współpracy z rodzicami i wspieranie ich w wychowaniu,
- organizowanie różnych form pomocy uczniom (np. pomoc koleżeńska w nauce),
- organizowanie sytuacji wychowawczych (np. wycieczki, koncerty),
- prowadzenie na bieżąco dokumentacji szkolnej (dzienniki lekcyjne, arkusz ocen itp.),
- doskonalenie umiejętności wychowawczych (rady szkoleniowe, treningi komunikacji interpersonalnej),
- uczestniczenie w różnych formach doskonalenia zawodowego,
- uczestniczenie w pracy wychowawczo-pedagogicznej (konsultacje ze specjalistami, praca w zespołach samokształceniowych).

ZADANIA PRACOWNIKÓW NIEPEDAGOGICZNYCH

- nadzór nad zmianą obuwia przez uczniów na terenie szkoły,
- wpuszczanie na teren obiektu szkoły wyłącznie osób do tego upoważnionych,
- pomoc w przestrzeganiu właściwych norm zachowania się uczniów w czasie przerw międzylekcyjnych,
- w przypadku niewłaściwego zachowania uczniów oczekujących na zajęcia - zwracanie uwagi.

Struktura oddziaływań wychowawczych obejmuje także Rodziców i Uczniów.

Rodzice:

- współtworzą Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny,
- uczestniczą w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły,
- uczestniczą w poszukiwaniu nowych rozwiązań na rzecz budowania szkolnego systemu ochrony zdrowia psychicznego uczniów,
- uczestniczą w wywiadówkach organizowanych przez szkołę,
- zasięgają informacji na temat swoich dzieci w szkole,
- współpracują z nauczycielami,
- dbają o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez uczniów,
- Rada Rodziców uchwała w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny.

Uczniowie:

- aktywnie zdobywają wiedzę i umiejętności, wykorzystują jak najlepiej czas i warunki do nauki,
- rozwijają swoje zainteresowania i zdolności poprzez aktywne uczestniczenie w zajęciach,

- wyrażają swoje poglądy, nie naruszając dobra innych, szanują opinie innych osób,
- wpływają na życie szkoły przez działalność samorządową,
- współdziałają w realizacji celów i zadań stojących przed szkołą, są odpowiedzialni za wyniki swojej pracy i wszystkie sprawy społeczności uczniowskiej,
- przestrzegają zasad kultury współżycia w odniesieniu do kolegów, nauczycieli i innych pracowników szkoły,
- stwarzają atmosferę wzajemnej życzliwości, pomagają słabszym, przeciwdziałają wszelkim przejawom przemocy.

VIII. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO

Istotą działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły jest współpraca całej społeczności szkolnej oparta na założeniu, że wychowanie jest zadaniem realizowanym w rodzinie i w szkole, która w swojej działalności musi uwzględniać zarówno wolę rodziców, jak i priorytety edukacyjne.

W szkole muzycznej naturalnym źródłem oddziaływania wychowawczego jest już sam rodzaj emocji i uczuć, jakie wzbudza kontakt z muzyką klasyczną. Obcowanie z muzyką naturalnie wpływa na osobowość ucznia, uwrażliwia na piękno i dobro. Nauka w szkole muzycznej bezpośrednio kształtuje odpowiedzialność, wytrwałość, systematyczność. Wychowanie rozumiane jest jako wspieranie uczniów w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej. Proces wychowania jest wzmacniany i uzupełniany poprzez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży.

Podstawowym celem realizacji Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego jest wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju oraz zapobieganie zachowaniom problemowym, ryzykownym.

Podstawowe zasady realizacji Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego obejmują:

- powszechną znajomość założeń programu – przez uczniów, rodziców i wszystkich pracowników szkoły,
- zaangażowanie wszystkich podmiotów szkolnej społeczności i współpracę w realizacji zadań określonych w programie,
- respektowanie praw wszystkich członków szkolnej społeczności oraz kompetencji organów szkoły (dyrektor, rada rodziców, samorząd uczniowski),
- współdziałanie ze środowiskiem zewnętrznym szkoły,
- współodpowiedzialność za efekty realizacji programu.

Osobami odpowiedzialnymi za realizację Programu Wychowawczo-Profilaktycznego są:

- Nauczyciele,
- Rodzice,
- Rada Rodziców,

- Samorząd Uczniowski,
- Dyrektor Szkoły.

Program ten ma charakter otwarty i może być poddawany modyfikacjom i ewaluacji.

IX. UCZESTNICY I REALIZATORZY PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO

Uczestnikami i realizatorami Programu Wychowawczo-Profilaktycznego są wszyscy pracownicy pedagogiczni i niepedagogiczni szkoły.

Pedagodzy - mistrzowie mają największy i najbliższy kontakt z uczniami, który należy wykorzystać nie tylko do realizacji celów dydaktyki artystycznej, ale również problemów wychowawczych i profilaktycznych.

CZĘŚĆ DRUGA PLAN WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY NA ROK SZKOLNY 2023/2024

I. WNIOSKI Z EWALUACJI PROGRAMU Z POPRZEDNIEGO ROKU SZKOLNEGO

W trakcie roku szkolnego 2022/2023 zostało zrealizowanych wiele działań w zakresie wychowania i profilaktyki wynikających z planu pracy, sytuacji oraz bieżących potrzeb uczniów.

1. Uczniowie otrzymują wsparcie w trakcie występów muzycznych. Szkoła musi zadbać o to, aby to poczucie się umacniało wśród uczniów szkoły i stało się powszechne.
2. Należy kontynuować wspieranie uczniów w zakresie kształtowania umiejętności radzenia sobie z treścią. Nauczyciele powinni jak najczęściej świadomie sięgać do tego zagadnienia i wypracowywać coraz skuteczniejsze spersonalizowane metody pracy wspomagającej tę potrzebę rozwojową uczniów.
3. Należy utrzymywać i wzmacniać poczucie bezpieczeństwa wśród uczniów szkoły poprzez przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, społecznych i przemocowych.

4. Należy zachować czujność w obserwacji, czy w szkole nie pojawiają się zachowania przemocowe i kontynuować działania profilaktyczne mające na celu ich przeciwdziałanie.
5. Należy kontynuować działania profilaktyczne mające na celu przeciwdziałanie pojawieniu się w szkole zachowań ryzykownych związanych z używaniem środków odurzających.

II. PRIORYTETY WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNE CEA na rok szkolny 2023/2024

1. Wzmocnienie prawidłowej komunikacji interpersonalnej w indywidualnej relacji nauczyciel-uczeń podczas artystycznych zajęć edukacyjnych
2. Przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, społecznych i przemocowych wśród uczniów szkół artystycznych i ich rodzin

III. DIAGNOZA AKTUALNYCH POTRZEB I ZAGROŻEŃ SZKOŁY

Program Wychowawczo-Profilaktyczny ma odpowiadać na potrzeby rozwojowe uczniów i zagrożenia, przed którymi staje społeczność szkolna. W tym celu określana jest diagnoza w zakresie występujących w środowisku czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń. Przedmiotem niniejszej diagnozy szkolnej w zakresie problemów wychowawczych i profilaktycznych są potrzeby i zagrożenia społeczności Państwowej Szkoły Muzycznej I st. w Olecku.

BADANIE ANKIETOWE

W oparciu o rekomendacje wychowawczo-profilaktyczne CEA na rok szkolny 2023/2024 został opracowany formularz do przeprowadzenia badania ankietowego.

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w drugim tygodniu września br. Pytania dotyczyły minionego roku szkolnego i skierowane były do uczniów klas III-VI cyklu sześcioletniego i II-IV cyklu czteroletniego. Odpowiedzi wynikające z pytań zawartych w ankiecie były anonimowe.

Formularz ankietowy zawierał 9 pytań. Pytania dotyczyły komunikacji interpersonalnej w relacji nauczyciel-uczeń podczas artystycznych zajęć edukacyjnych oraz zachowań ryzykownych, społecznych i przemocowych wśród uczniów szkół artystycznych i ich rodzin.

W badaniu wzięło udział 45 uczniów. Przeprowadzona analiza polegała na zestawieniu i opisie wyników procentowych odpowiedzi na poszczególne pytania zadane uczniom.

Ankieta – Pytanie nr 1

Czy według Ciebie w naszej szkole zajęcia indywidualne przebiegają w przyjaznej atmosferze?

- tak – 36 (80%)
- nie
- nie zawsze - 9 (20%)

Ankieta – Pytanie nr 2

Czy według Ciebie w naszej szkole zajęcia teoretyczne przebiegają w przyjaznej atmosferze?

- tak – 40 (89%)
- nie
- nie zawsze – 5 (11%)

Ankieta – Pytanie nr 3

Czy w naszej szkole nauczyciele słuchają uczniów, biorą pod uwagę ich zdanie, przyjaźnie są nastawieni do uczniów i wychodzą naprzeciw ich potrzebom?

- Tak -32 (71%)
- Nie-1 (2%)
- nie zawsze – 12 (27%)

Ankieta – Pytanie nr 4

Czy podczas zajęć w naszej szkole doświadczyłeś/łaś przemocy fizycznej lub psychicznej (obrażanie, wyśmiewanie, poniżanie, ironiczne krytykowanie) ze strony nauczyciela?

- Tak – 2 (4%)
- nie – 33 (73%)
- Nie udzieliło odpowiedzi – 10 (23%)

Jeśli zaznaczyłeś/łaś odpowiedź TAK, proszę opisz to zdarzenie, sytuację:

Nauczyciel próbował mnie nauczyć i trochę krzyczał (2%)

Nauczycielka się ze mnie naśmiewała, bo nie umiałam czegoś. Powiedziała coś źle i tak powiedziała że każdemu się tak zdarza, a Pani powiedziała nie. (2%)

Ankieta – Pytanie nr 5

Jaka według Twojej opinii jest nasza szkoła?

- nudna – 1 (2%)
- zwyczajna – 13 (29%)
- ciekawa – 24 (53%)
- inspirująca – 12 (27%)

Co powinno się dziać/wydarzyć w szkole, aby była dla Ciebie atrakcyjniejsza?

Nic – 8 (18%)
Żeby były częściej wycieczki 4 (8%)
Darmowa woda, automaty z jedzeniem, darmowe cukierki – 2 (8%)
Żeby było dużo śmiechu - 2(4%)
Mikołajki i Wielkanoc – 2 (4%)
Żeby były konkursy – 1 (2%)
Mógłby być inny kolor ścian, np. zielony a nie biały – 1 (2%)
Długie przerwy, więcej imprez i wiele więcej - 1 (2%)
Więcej zajęć oprócz lekcji, np. warsztaty z instrumentów - 1 (2%)
Aktywne lekcje poza budynkiem szkoły, np. plac wolności - 1 (2%)
Mieć lekcje instrumentu częściej - 1 (2%)
Sala zabaw w szkole - 1 (2%)

Ankieta – Pytanie nr 6

Czy używasz środków odurzających i ich pochodnych?

- TAK – 1 (2%)
- NIE -44 (98%)

Ankieta – Pytanie nr 7

Czy zdarzyło Ci się, że ktoś zaproponował Tobie zażycie jakiegokolwiek środka odurzającego?

- TAK
- NIE – 43 (92%)
- Nie udzieliło odpowiedzi – 2 (8%)

Ankieta – Pytanie nr 8

Czy jesteś świadomy/a konsekwencji wynikających z używania środków odurzających?

- TAK -39 (86%)
- NIE – 3 (7%)
- Nie udzieliło odpowiedzi – 3 (7%)

Ankieta – Pytanie nr 9

9. Gdybyś znalazł/ła się w sytuacji, w której miałbyś/miałabyś problem z uzależnieniem od środków odurzających i ich pochodnych, do kogo zwróciłbyś/zwróciłabyś się o pomoc?

- Rodzic – 39 (86%)
- Rodzeństwo -5 (11%)
- Nauczyciel – 14 (31%)
- Znajomy/przyjaciel – 11 (24%)
- Poradnia specjalistyczna – 18 (40%)
- Wychowawca klasy – 14 (31%)
- Inna osoba (kto?)

lekarz rodzinny – 2 (8%)
siostra cioteczna – (2%)
wychowawcza ze SPnr4 - (2%)
Sprzątaczką - (2%)

Zdecydowana większość uczniów naszej szkoły uważa, że zajęcia indywidualne (80%) i zajęcia teoretyczne (89%) przebiegają w przyjaznej atmosferze. 71% ankietowanych twierdzi, że w naszej szkole nauczyciele słuchają uczniów, biorą pod uwagę ich zdanie, są przyjaźnie nastawieni i wychodzą naprzeciw ich potrzebom, 27% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „nie zawsze”. 73% ankietowanych nie doświadczyło sytuacji, w której nauczyciel (nauczycielka) obrażał ucznia, wyśmiewał, poniżał czy ironicznie krytykował. 23% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie, natomiast 4% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. W opisach sytuacji pojawiały się zdania: „Nauczyciel próbował mnie nauczyć i trochę krzyczał”, „nauczycielka wyśmiewała się ze mnie, bo czegoś nie umiałam”. Według 2 % badanych nasza szkoła jest nudna, 29% badanych nasza szkoła jest zwyczajna, dla 53% jest ciekawa a dla 27% bywa inspirująca (kilkoro ankietowanych zaznaczyło więcej niż jedną odpowiedź). Na pytanie: „Co powinno wydarzyć się w szkole, aby była dla Ciebie atrakcyjniejsza?” padły odpowiedzi: Mikołajki i Wielkanoc (4%), częstsze wycieczki (8%), żeby były konkursy (2%), nic (18%), żeby było dużo śmiechu (4%), mógłby być inny kolor ścian, np. zielony a nie biały (2%), darmowa woda, automaty z jedzeniem, darmowe cukierki (8%), długie przerwy, więcej imprez i wiele więcej (2%), więcej zajęć oprócz lekcji, np. warsztaty z instrumentów (2%), aktywne lekcje poza budynkiem szkoły, np. na placu wolności (2%), mieć lekcje instrumentu częściej (2%), mieć salę zabaw w szkole (2%).

Pozytywnym wnioskiem jest fakt, że 98% spośród ankietowanych nie używa środków odurzających i ich pochodnych. 86% uczniów jest świadomych konsekwencji wynikających z używania środków odurzających. 7% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „nie”, 7% wstrzymało się od odpowiedzi. Większość uczniów (92%) nigdy nie otrzymała propozycji zażycia jakiegokolwiek środka odurzającego.

Ankietowani zostali także poproszeni o wskazanie osoby/instytucji, do której zwróciliby się, gdyby same miały problem z uzależnieniem od środków odurzających. Najczęściej wskazywali rodzica (86%), oraz poradnię specjalistyczną (40%), w trzeciej kolejności po równo nauczyciela (31%) oraz wychowawcę klasy (31%), z kolei najrzadziej wskazywano znajomego/przyjaciela (24%), rodzeństwo (11%). Pojawiały się też inne odpowiedzi: lekarz rodzinny, siostra cioteczna, wychowawca ze szkoły podstawowej, sprzątaczką.

Z powyższych wniosków wynika, że uczniowie mają potrzebę budowania społeczności szkolnej podczas częstszych wydarzeń pozalekcyjnych (imprezy, wycieczki). Należałoby stwarzać uczniom możliwość wykazania się podczas konkursów, występów i warsztatów z instrumentu.

Istotnym przedsięwzięciem mającym na celu przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów szkół artystycznych, byłoby zorganizowanie wydarzenia (np. pogadanki, spotkania) w Szkole, w czasie którego uczniowie i rodzice mogliby zostać zapoznani z takimi tematami, jak m.in. konsekwencje wynikające z używania środków odurzających, sposoby zwalczania narkomanii,

wpływ środków odurzających na codzienne funkcjonowanie, umiejętność odmawiania na propozycję zażycia środków odurzających.

PODSUMOWANIE WYNIKÓW DIAGNOZY I WNIOSKI

Na podstawie badań ankietowych, analizy dokumentacji szkolnej, indywidualnych rozmów z przedstawicielami środowiska uczniów, rodziców i nauczycieli oraz obserwacji społeczności szkolnej zespół ds. szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego przeprowadził diagnozę szkolną dotyczącą komunikacji interpersonalnej w indywidualnej relacji nauczyciel-uczeń podczas artystycznych zajęć edukacyjnych oraz zachowań ryzykownych, aspołecznych i przemocowych wśród uczniów szkół artystycznych i ich rodzin.

WNIOSKI:

1. Należy ciągle dbać, aby zajęcia w szkole przebiegały w przyjaznej atmosferze.
2. Należy dołożyć starań, aby uczniowie czuli się wysłuchani, wychodzić naprzeciw ich potrzebom.
3. W celu eliminowania zachowań agresywnych należy przeprowadzać rozmowy zarówno z uczniami, jak i ich rodzicami.
4. Uczniowie mają potrzebę większej aktywności pozalekcyjnej. Należy zachęcać ich do większego zaangażowania w sytuacjach pozalekcyjnych (wdrażanie w prowadzenie koncertów, zaangażowanie na piknikach i wycieczkach).
5. Należy utrzymywać i wzmacniać poczucie bezpieczeństwa wśród uczniów szkoły poprzez przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, aspołecznych i przemocowych.
6. Należy zachować czujność w obserwacji, czy w szkole nie pojawiają się zachowania przemocowe i kontynuować działania profilaktyczne mające na celu ich przeciwdziałanie.
7. Należy kontynuować działania profilaktyczne mające na celu przeciwdziałanie pojawieniu się w szkole zachowań ryzykownych związanych z używaniem środków odurzających (pogadanka).

Na podstawie zebranych informacji zaplanowano działania do realizacji w roku szkolnym 2023/2024 ujęte w harmonogramie działań wychowawczo-profilaktycznych.

IV. WYNIKAJĄCE Z DOKONANEJ DIAGNOZY CELE OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE PLANU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO NA ROK SZKOLNY 2023/2024

Cele ogólne:

1. Wzmocnienie prawidłowej komunikacji interpersonalnej w relacjach nauczyciel-uczeń, z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami;
2. Budowanie społeczności szkolnej w atmosferze bezpieczeństwa oraz wzajemnego szacunku i zaufania;
3. Wzrost świadomości i wiedzy na temat właściwego korzystania z nowych technologii komunikacyjnych;
4. Przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, aspołecznych i przemocowych wśród uczniów;
5. Budowanie i propagowanie zasad obowiązujących na terenie szkoły.

Cele szczegółowe:

1. Poszerzanie wiedzy psychologicznej;
2. Kształtowanie i wzmacnianie relacji interpersonalnych oraz budowanie przyjaznego klimatu i atmosfery w szkole;
3. Pedagogizacja rodziców;
4. Poszerzanie wiedzy w ramach realizacji programu Wychowawczo-Profilaktycznego;
5. Działalność koncertowa szkoły;
6. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna;
7. Podejmowanie zachowań prozdrowotnych;
8. Kształtowanie właściwych nawyków, w tym nawyków i zachowań chroniących przed zakażeniem w sytuacji epidemii;
9. Profilaktyka zdrowia psychicznego;
10. Przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, aspołecznych i przemocowych wśród uczniów;
11. Przestrzeganie przed zagrożeniami związanymi z korzystaniem z Internetu, cyberprzemocą, cyberprzestępczością.

V. HARMONOGRAM ZADAŃ DO REALIZACJI W ROKU SZKOLNYM 2023/2024

STRATEGIA WYCHOWAWCZA

ZADANIA	SPOSOBY REALIZACJI	TERMIN REALIZACJI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE
Poszerzanie wiedzy psychologicznej	Szkolenie rady pedagogicznej na temat prawidłowej komunikacji interpersonalnej z uczniami – konsultacje indywidualne	I semestr 2023	Dyrektor, nauczyciele
	Realizacja i wykorzystanie wiedzy zdobytej na szkoleniach w budowaniu relacji z uczniem	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele
	Dzielenie się wiedzą nabytą na szkoleniach w ramach Wewnątrzszkolnego Doskonalanie Nauczycieli	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele
	Współpraca z poradnią profilaktyczno-wychowawczą CEA	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele
Kształtowanie i wzmacnianie relacji interpersonalnych oraz budowanie przyjaznego klimatu i atmosfery w szkole	Wybór samorządu uczniowskiego	Wrzesień 2023	Agata Bagan
	Wybór Rady Rodziców	Wrzesień 2023	Dyrektor
	Zaangażowanie całej społeczności szkolnej w życie szkoły (przygotowanie i prowadzenie imprez i uroczystości szkolnych, koncertów, organizacja poczęstunków dla uczniów, przygotowanie kwiatów, upominków, oprawa koncertów, dekorowanie sal itp.)	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele, rada rodziców, SU, pracownicy obsługi
	Organizacja pikników integracyjnych	Wrzesień 2023, czerwiec 2024	Dyrektor, nauczyciele, rodzice, uczniowie

Organizacja imprezy Andrzejkowej	Listopad 2023	Agata Bagan, SU
Organizacja wigilii klasowych/koncertów kolęd	Grudzień 2023	Nauczyciele
Organizacja wycieczek szkolnych	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele
Wyjścia poszczególnych klas w ramach integracji np. na lody, spacer	Czerwiec 2024	Nauczyciele
Współpraca z absolwentami szkoły w ramach zespołu orkiestrowego	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, Kamil Skorupski
Budowanie pozytywnej samooceny uczniów poprzez zauważanie ich mocnych stron i pochwały	Rok szkolny 2023/2024	Nauczyciele
Konstruktywne uwagi(słowne lub pisemne) nauczyciela prowadzącego po występach scenicznych ucznia. Wskazanie kierunku pracy.	Rok szkolny 2023/2024	Nauczyciele

STRATEGIA INFORMACYJNA			
ZADANIA	SPOSOBY REALIZACJI	TERMIN REALIZACJI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE

Pedagogizacja rodziców	Spotkanie z rodzicami uczniów klas I	Wrzesień 2023	Dyrektor, nauczyciele
	Walne zebranie rodziców	Wrzesień 2023	Dyrektor
	Spotkania po audycjach klasowych wspierające rodzicielskie kompetencje wychowawcze	Rok szkolny 2023/2024	Nauczyciele
	Otwarte, regularne konsultacje z nauczycielami	Rok szkolny 2023/2024	Nauczyciele
Poszerzanie wiedzy w ramach realizacji programu Wychowawczo-Profilaktycznego	Zapoznanie się nauczycieli z procedurami postępowania w sytuacjach zagrożeń w szkołach artystycznych opracowanymi przez CEA	Wrzesień październik 2023	Dyrektor
	Stosowanie wiedzy i umiejętności nabytych podczas szkoleń na zajęciach i podczas występów	Rok szkolny 2023/2024	Nauczyciele

STRATEGIA EDUKACYJNA			
ZADANIA	SPOSOBY REALIZACJI	TERMIN REALIZACJI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE

Działalność koncertowa szkoły	Koncerty rekrutacyjne organizowane w PSM i na terenie szkół podstawowych w Olecku	maj 2024	Dyrektor, nauczyciele
	Audycje klasowe i koncerty tematyczne	Rok szkolny 2023/2024	Nauczyciele
	Cykliczne koncerty Filharmonii	Raz w miesiącu w roku szkolnym 2023/2024	Dyrektor
	Koncerty gości	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele
	Lekcje otwarte w wykonaniu uczniów i pedagogów PSM w Olecku	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele
	Koncert kolęd we współpracy z Salą widowiskową ROK "Mazury Garbate"	Grudzień 2023	Dyrektor, nauczyciele
	Koncert z okazji DEN	Październik 2023	Dyrektor, SU, nauczyciele
	Dzień Patrona Szkoły	Listopad 2023	Dyrektor, nauczyciele
	Przesłuchania półroczne w formie koncertów	Grudzień 2023	Nauczyciele
	Koncert uczniów klas pierwszych	Maj 2024	Dyrektor, nauczyciele
	Doroczny popis szkoły	Czerwiec 2024	Dyrektor, nauczyciele

STRATEGIA PROFILAKTYCZNA			
ZADANIA	SPOSOBY REALIZACJI	TERMIN REALIZACJI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna	Zgłaszanie przez nauczycieli uczniów z opinią lub orzeczeniem PPP	Do końca listopada 2023	Nauczyciele
	Zapoznanie się nauczycieli z opiniami i orzeczeniami uczniów	Do końca listopada 2023	Nauczyciele
	Spotkania nauczycieli uczących dzieci z orzeczeniem	Do końca listopada 2023	Nauczyciele
Podejmowanie zachowań prozdrowotnych	Monitorowanie prawidłowej postawy ciała uczniów na zajęciach indywidualnych i grupowych	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele, pracownicy obsługi
	Pogadanka na temat środków odurzających i konsekwencji ich używania	Rok szkolny 2023/2024	Nauczyciele przedmiotów teoretycznych
Kształtowanie właściwych nawyków, w tym nawyków i zachowań chroniących przed zakażeniem w sytuacji epidemii	Monitorowanie przestrzegania zasad higieny	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele, pracownicy obsługi
Profilaktyka zdrowia psychicznego	Uczenie nawyków dobrego wychowania i zasad kultury osobistej, uczenie szacunku dla dobra wspólnego oraz umiejętność kontaktowania się z ludźmi bez komunikatorów- w	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele, pracownicy obsługi

	kontakcie bezpośrednim.		
	Obecność pedagoga podczas występów podopiecznych jako forma wsparcia psychicznego, ale również pomoc techniczna (np. strojenie instrumentu).	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele
Przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, społecznych i przemocowych wśród uczniów	Uświadamianie konieczności pokojowego rozwiązywania konfliktów i problemów rówieśniczych.	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele
	Uświadamianie konsekwencji i odpowiedzialności wynikających ze stosowania przemocy rówieśniczej i w rodzinie.	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele
	Spotkanie z psychologiem – pogadanka na temat zachowań ryzykownych, społecznych i przemocowych	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor
Przestrzeżenie przed zagrożeniami związanymi z korzystaniem z Internetu, cyberprzemocą, cyberprzestępczością	Rozmowy poświęcone bezpieczeństwu w Internecie. (uświadomienie zagrożeń wynikających z niekontrolowanego korzystania z Internetu, nawiązywania nowych znajomości w sieci, udostępniania informacji o sobie i rodzinie osobom nieznanym	Rok szkolny 2023/2024	Dyrektor, nauczyciele

VI. PLAN EWALUACJI PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO

Program wychowawczo–profilaktyczny będzie podlegał ocenie po zakończeniu roku szkolnego w celu podsumowania działań i założeń bezpośrednio z niego wynikających oraz wyciągnięcia wniosków do realizacji w przyszłym roku szkolnym. Przy dokonywaniu ewaluacji programu będą brane pod uwagę informacje uzyskane przez nauczycieli oraz rodziców wchodzących w skład rady rodziców po zakończeniu roku szkolnego.

VII. LITERATURA PRZEDMIOTU

- Bezpieczna szkoła. *Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów*. Warszawa 2020, MEN, dostęp: <https://www.ore.edu.pl/2020/09/bezpieczna-szkola-poradnik/>
- Bissinger-Ćwierz U., *Raport: Jakość programów wychowawczych oraz szkolnych programów profilaktyki realizowanych w szkolnictwie artystycznym w roku szkolnym 2012/2013*. Lublin 2013, CEA, dostęp: https://ceaart.pl/poradnictwo/RAPORT_jakosc_programow.pdf
- Bissinger-Ćwierz U., *Jakość programów wychowawczych oraz szkolnych programów profilaktyki realizowanych w szkolnictwie artystycznym – wybrane zagadnienia z raportu CEA. Zeszyty Psychologiczno-Pedagogiczne CEA*, nr 2, Warszawa 2014, dostęp: <https://cea-art.pl/pub/z-2-caly-m.pdf>
- Bissinger-Ćwierz U., *Profilaktyka uzależnień w szkolnictwie artystycznym – podsumowanie ogólnopolskiego projektu CEA. Zeszyty Psychologiczno-Pedagogiczne CEA*, nr 3, Warszawa 2015, dostęp: https://cea-art.pl/pub/z_3_caly_m.pdf
- Bissinger-Ćwierz U., *Psychopedagogiczne metody pracy z uczniem najmłodszym oraz uczniem ryzyka dysleksji w szkole muzycznej. Poradnik dla nauczycieli klas instrumentalnych zawierający ponad 50 ćwiczeń i zabaw wspomagających grę na instrumencie*. Warszawa 2016, CEA, dostęp: https://cea-art.pl/pub/Psychopedagogiczne_metody_pracy.pdf
- Bissinger-Ćwierz U., Nogaj A. A. (red.) *Strategie radzenia sobie z tremą: w kształceniu muzycznym oraz w zawodzie muzyka*. Warszawa 2018, Difin, dostęp: <https://ksiegarnia.difin.pl/strategie-radzenia-sobie-z-trema-w-ksztalceniu-muzycznym-oraz-w-zawodzie-muzyka>
- Bissinger-Ćwierz U., *Metody aktywizujące w szkolnej i pozaszkolnej edukacji muzycznej*. Warszawa 2019, Difin, dostęp: <https://difin.pl/metody-aktywizujace-w-szkolnej-i-pozaszkolnej-edukacji-muzycznej-poradnik-dla-nauczycieli-i-animatorów>
- Gaś Z., *Profilaktyka w szkole*. Warszawa 2006, WSiP.
- Krygier M., Wojtanowska-Janusz B., *Raport: Diagnoza poczucia bezpieczeństwa uczniów ogólnokształcących szkół i burs artystycznych*. Lublin 2013, CEA, dostęp: https://cea-art.pl/poradnictwo/bezpieczna_szkola.pdf
- Macander D., *Metody i sposoby prowadzenia diagnozy w szkole i placówce oświatowej* [w:] M. Konopczyński, J. Borowik i in., *Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły i placówki oświatowej*. Warszawa 2017, ORE, dostęp: <https://www.ore.edu.pl/2017/05/program-wychowawczo-profilaktyczny/>

- Nogaj A. A. , *Psychologiczne kompetencje nauczycieli w świetle wybranych trudności uczniów szkół muzycznych*. W: L. Kataryńczuk-Mania, G. Mania (red.) *Konteksty kultury, konteksty edukacji – wielowymiarowość kształcenia artystycznego i upowszechniania kultury*. Kraków – Skarbona 2019, Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kameralistów, dostęp: <http://psychologdlamuzyka.pl/wp-content/uploads/2020/05/Nogaj-Psychologiczne-kompetencje-n-li-Krakow.pdf>
- Nogaj A. A., *Korzyści wynikające z kształcenia muzycznego*. *Zeszyty Psychologiczno-Pedagogiczne Centrum Edukacji Artystycznej*, 2017, 4(1), dostęp: <http://psychologdlamuzyka.pl/wp-content/uploads/2019/10/Nogaj-Korzyści-wynikające-z-edukacji-muz...-ZPPP-CEA-nr-4-1.pdf>
- Nogaj A. A., *Wsparcie pedagogiczne w edukacji muzycznej*. *Psychologia Wychowawcza*, 2014, 47(5), dostęp: <http://psychologdlamuzyka.pl/wp-content/uploads/2019/10/Nogaj-Wsparcie-pedagogiczne-w-edukacji-....pdf>
Nowicka M, Wzorek A., *Szkolny System Wsparcia Zdrowia Psychicznego – Program Promocji i Profilaktyki dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych*. Warszawa 2017. Instytut Edukacji Pozytywnej, dostęp: <https://myslepozytywne.pl/publikacje/Program%20profilaktyczny%20dla%20szkoly%20ponadpodstawowej.pdf>
- Porzak R.(red.), *Profilaktyka w szkole. Stan i rekomendacje dla systemu oddziaływań profilaktycznych w szkole*. Lublin 2019. Fundacja „Masz Szansę”, dostęp: https://profilaktycy.pl/images/zasoby_pliki/ksiazka/Profilaktyka_w_szkole.pdf
- Sokołowska E., *Model monitoring-interwencja-profilaktyka-promocja w pracy z uczniem zdolnym*. *Zeszyty Psychologiczno-Pedagogiczne CEA*, nr 1, Warszawa 2013, dostęp: <https://cea-art.pl/pub/Zeszyty%20Psychologiczno-Pedagogiczne%20CEA%20-%20Zeszyt%20nr%201.pdf>
- Śmieszchalska J., *Profilaktyka dolegliwości wynikających ce specyfiki gry na instrumentach muzycznych – nowe wyzwanie dla nauczycieli*. *Zeszyty Psychologiczno-Pedagogiczne CEA*, nr 3, Warszawa 2015, dostęp: https://cea-art.pl/pub/z_3_caly_m.pdf
Wieczorek M., *Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły i placówki*. ORE, Warszawa 2018, dostęp:<http://www.bc.ore.edu.pl/Content/922/Program+wychowawczo-profilaktyczny+krok+po+kroku.pdf>
- Wojtanowska-Janusz B., *Realizacja programów wychowawczych na przykładzie szkół muzycznych bez pionu ogólnokształcącego w regionie lubelskim*. *Zeszyty Psychologiczno-Pedagogiczne CEA*, nr 3, Warszawa 2015, dostęp: https://cea-art.pl/pub/z_3_caly_m.pdf
- Wojtanowska-Janusz B., *Rola wsparcia psychologicznego w budowaniu odporności psychicznej uczniów szkół muzycznych*. *Zeszyty Psychologiczno-Pedagogiczne CEA*, nr 4, Warszawa 2017, dostęp: <https://cea-art.pl/pub/CEA-z-4-maly.pdf>
Wojtaszek A., *Profilaktyka i higiena głosu w muzycznej edukacji dzieci i młodzieży*. *Zeszyty Psychologiczno-Pedagogiczne CEA*, nr 3, Warszawa 2015, dostęp: https://cea-art.pl/pub/z_3_caly_m.pdf